

יט וְאֶמְרָא חֲתָא לְפָרְעָה אַרִי לֹא כִנְשִׂיא
מִצְרֵיתָא יְהוּדֵיתָא אַרִי חֲסִימָן אֲנֹן עַד לֹא
עֲלַת לְוַתְהֵן חֲתָא וּלְיָדֵן:

(ט) וְתֹאמְרוּן הַמִּילְדוֹת אֶל־פְּרַעֲהָ כִּי לֹא כִנְשִׂים הַמִּצְרִית
הַעֲבֵרִית בִּי־חַיֹּת הִנֵּה בְמִרְם תִּבּוֹא אֱלֹהֵן הַמִּילְדוֹת
וְיִלְדוּ:

כ"ט"א < כי חיות הנה • בקיאות במילדות. תרגום מילדות חתא. ורבותינו דרשו: (שם ושמות רבה) הרי הן משולות לחיות
השדה, שאינן צריכות מילדות. והיכן משולות לחיות? – "גור ארנה", "זאב טרף", "בכור שורו", "אילה שלוחה",
ומי שלא נכתב בו, הרי הכתוב כוללן, "ויברך אותם". ועוד כתיב: (שם ט) "מה אמך לביאה". אבן עזרא

(כ) וַיִּיטֹב אֱלֹהִים לַמִּילְדוֹת וַיַּרְבּ הָעַם וַיַּעֲצֻמוּ מֵאֵד:
כְּוֹאוּטִיב יִי לְחֲתָא וְסָגִי עֲמָא וְתִקִּיפו
לְחֲדָא:

כ"ט"ב < ויטב • הטיב להן, וזה חלוק בתיבה שסודה ב' אותיות, ונתן לה ו'ו יו"ד בראשה, כשהיא באה לדבר בלשון
ויפעיל, הוא נקוד היו"ד בציר"י שהוא קמץ קטן (או בסגול שהוא פתח קטן), כגון: "ויטב אלהים למילדות",
"וירב בבת יהודה" (איכה ב) – הרבה תאנה. וכן: "ויגל את השארית" (דברי הימים ב לו) ודבונוראדן, הגלה את השארית.
"ויפן זנב אל זנב" (שופטים טו) – הפנה הזנבות זו לזו, כל אלו לשון הפעיל את אחרים. וכשהוא מדבר בלשון ויפעל,
הוא נקוד היו"ד בחיר"ק, כגון: (ויקרא י) "וייטב בעיניו" – לשון הוטב, וכן: "וירב העם" – נתרבה העם. "ויגל יהודה"
- הגלה יהודה, "ויפן פה וכה" – פנה לכאן ולכאן. ואל תשיבני: וילך, וישב, וירד, ויצא, לפי שאינן מגזרתן של
אלו, שהרי היו"ד יסוד בהן: ירד, יצא, ישב, ילך – יו"ד אות שלישית בו. וייטב אלהים למילדות • מהו
הטובה? אבן עזרא

(כא) וַיְהִי כִּי־יִרְאוּ הַמִּילְדוֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם
בָּתִּים:
כַּא וְהָיָה כִּד דְּחִילָא חֲתָא מִן קָדָם יִי וְעַבְד
לְהוֹן בְּתִין:

כ"ט"ב < ויעש להם בתים • בתי כהנה ולויה ומלכות שקרויין בתים: "ויבן את בית ה' ואת בית המקדש", כהנה ולויה
מיוכבד, ומלכות ממרזם, כדאיתא במסכת סוטה (ס).

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כא עמ' 2)

כהנה ולויה מיוכבד (רש"י א, כא) אינו מפרט "כהנה מאהרן ולויה ממושה". ויש לומר, שרש"י מספק בפרוש הדברים: האם הכונה
שנתנה כהנה לאהרן ולויה למשה, או שמא אף הכהנה נתנה למשה. וספק זה תלוי בשתי הדעות ברש"י להלן (ד, טז) האם משה
נגש בכך שנטלה ממנו הכהונה. אבן עזרא

(כב) וַיֵּצֵא פְּרַעֲהָ לְכַלְעֻמוֹ לֵאמֹר כָּל־הַבְּנֵי הַיְלֹוד הַיִּאֲרָה
תִּשְׁלִיכֵהוּ וְכַל־הַבַּת תַּחֲיוּן:
כַּכ וּפְקִיד פְּרַעֲהָ לְכָל עַמָּה לְמִימְרָא כָּל בְּרָא
דִּיתִילִיד לִיהוּדָאִי בְּנֵהֲרָא תְרַמְנָה וְכָל בְּרַתָּא
תִּקְיָמוּן:

כ"ט"ג < לכל עמו • אף עליהם גזר. יום שנולד משה, אמרו לו אצטגנינו: היום נולד המושיע, ואין אנו יודעים אם
ממצרים אם מישאאל, ורואין אנו שסופו ללקות במים. לפיכך גזר אותו היום אף על המצריים, שנאמר: "כל הבן
הילוד", ולא נאמר הילוד לעברים, והם לא היו יודעים שסופו ללקות על מי מריבה.

אבן עזרא על התורה

יט ותאמרנה. לא עברנו על מצותיך כי
העבריות אינן מצריות, כי פת חיים הרבה
יש להם. וכן היו"ד רפה, מן כי חיות, והוא
הנכון כמו דוות רוות. עלות עלי. ונדגש היו"ד
במלת חיים, שהוא תאר. כמו ונתפשם חיים.
כיו"ד אלהי העבריים. גם כן חיים. שהוא שם
דבר. כמו עץ חיים. וכמו ופטורי ציצים:

וילדו. נקבות פעל עבר, כי שנה הוא לזכרים.
טו צבאו:

כ וייטב. בעלי היו"ד בראשונה, פעם יעמד
היו"ד כמו זו. ופעם יחליפוהו בגי"ו כמו
וישב שם רעבים, שהוא מן ישב. כמו וייטב,
מן יטב. וזה הטוב הוא הנזכר אחר כן, ויעש
להם בתים. כמו כי בית יעשה לך ה':

כא ויהי כי יראו. בעבור שלא יראו
מקל מצרים רק יראו מהשם, וייטב עליהן.
ידע כי זו המלה איננה מהפעלים העומדים
ולא מן היוצאים. כי הוא על דרך שיקבל
האדם היראה מאחר. על כן יראו מאת
ה' הוא הנכון. ואחזו דרך קצרה לומר
ירא את ה'. על כן מלת נורא איננה כבנין